

Научни съобщения

Зеленковска свита, нова свита във Вършиловската група (горнокредна серия, Североизточна Странджа планина)

Анка Петрова, Антон Симеонов

Предприятие за геофизични проучвания и геоложко картиране, 1505 София

A. Petrova, A. Simeonov — *Zelenkovska Formation, a new formation of Vârșilo Group (Upper Cretaceous Series, Northeast Strandža Mountain)*. A new formal lithostratigraphic unit — Zelenkovska Formation — is introduced. It represents the lowermost part of the section of the Upper Cretaceous in NE Strandža Mountain and belongs to the Cenomanian Stage. This unit completes the existing formal lithostratigraphic subdivision of the Upper Cretaceous in Burgas region. Sandstones are a characteristic feature of the unit. Its distribution is traced in a relatively large region of NE Strandža Mountain.

С настоящата статия се въвежда нова официална литостратиграфска единица — Зеленковска свита, която заема най-долната част на горнокредната серия в Североизточна Странджа планина.

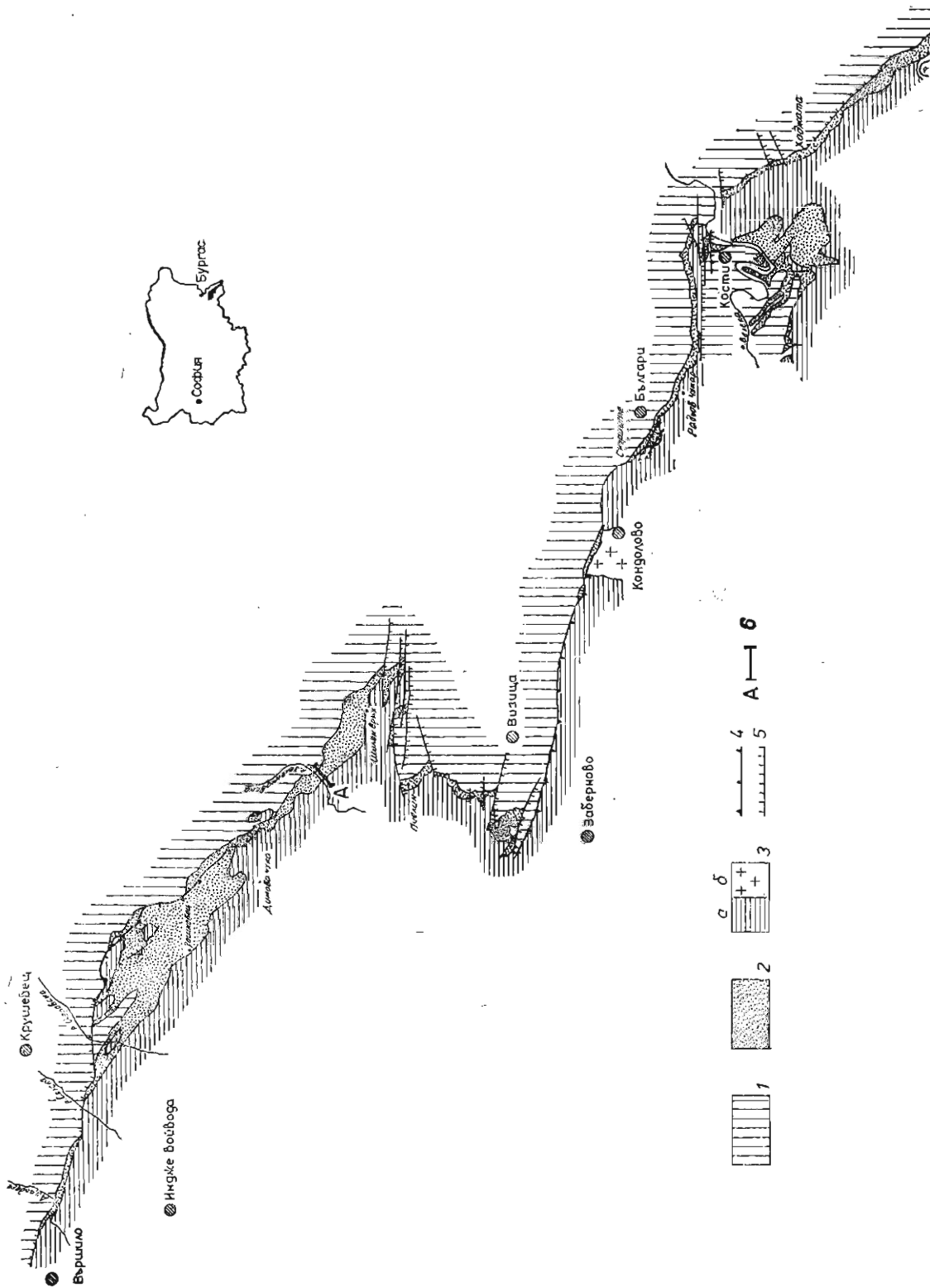
Характеристика на Зеленковската свита

Свитата се въвежда за първи път. Наименувана е на р. Зеленковска, отстояща на 8 km югозападно от с. Писменово.

Дефинитивни белези. Свитата се представя от полигенни брекчоконгломерати, гравийни пясъчници, средно-дебелопластови варовити пясъчници (преобладаващо алевритови), ядчести зоогенни пясъчливи варовици, кварцитоподобни пясъчници и пространствено неиздържани пачки от алевритови пясъчници до алевролити с тъмен цвят, набогатени на овъглен растителен детритус.

Характерен белег на свитата са дебелопластовите пясъчници със светлосив цвят, които при изветряне стават ръждивокафяви и имат шуплест, кавернозен изглед.

Предишни неофициални употреби. Проблемите относно литоложкия състав, подялбата и възрастта на Зеленковската свита са третирани в редица публикации и непубликувани фондови доклади. Кулаксъзов и др. (1962) в различни участъци на изследваната област я поделят на: полигенен конгломерат, хоризонт на варовити пясъчници и алевролити, хоризонт на пясъчници-кварцити и пясъчливо-глинесто-варовит хоризонт с ценоманска възраст и основен пясъчлив хоризонт и въглищен хоризонт — горен турон. Николов (1979) корелира разрези на свитата от селата Каменец и Ст. Караджово (Ямболско) до с. Крушевец и р. Зеленковска и отделя три задруги: основна конгломератна, въгленосна и надвъглищно-мергелна. С фауна доказва, че отделните ценомански и горнотуронски хоризонти всъщност са едновъзрастни — цено-

манския. В северозападната част на областта Петрова и др. (1980) отделят свитата като пясъчникова задруга.

Типов разрез. Холостратотипът се намира по р. Зеленковска, 8 km югозападно от с. Писменово (фиг. 1).

Покривка — мергелна задруга (Петрова и др., 1980) † (№ 24)

24. Песъчливи мергели, гълъбовосийви, неясно слоисти с характерно накаляване и тънки пластове от сиви варовити алевролити и пясъчници

Зеленковска свита (№ 23—2)

23. Варовити алевролити, тъмносиви, неясно слоисти 25 m

22. Кварцитоподобни пясъчници, бозови до ръждяви, среднопластови с шуплест кавернозен изглед 25 m

21. Дебелопластова алтернация от тъмносиви, здрави алевритови пясъчници с дребен мусковит и меки кавернозни сивочерни пясъчници 55 m

20. Дебелопластова алтернация от слабо песъчливи тъмносиви ядчести варовици и пъстри сивкави варовити пясъчници 10 m

19. Органигенни варовити пясъчници, дебелопластови с изобилие от черупкови прерези 5,5 m

18. Средно- до дебелопластова алтернация от алевритови пясъчници, пъстри, сивкави и тъмносиви до сиво-черни меки алевритови пясъчници 10 m

17. Неразкрита опочвена част на разреза 18 m

16. Слабо песъчливи варовици, сиви, дебелопластови, ядчести, набогатени неравномерно с черупков детритус 2 m

15. Варовити пясъчници, пъстри, сивкави, среднопластови 10 m

14. Варовито-алевритови пясъчници, пъстри, сивкави, среднопластови. Пачката е ограничена с по един пласт от тъмносиви варовити пясъчници, в които изобилствуват черупков детритус 6 m

13. Неразкрита опочвена част на разреза 20 m

12. Здрави алевритови варовити пясъчници, сиви, среднопластови в алтернация с по-слабо варовити светлосиви пясъчници с глауконит 12 m

11. Пясъчници, сиво-черни, дебелопластови, кавернозни, набогатени с черно органично вещество и зоогенни прослойки с *Orbitolina concava* (L a m.) 1,5 m

10. Органигенни дебелопластови пясъчници до песъчливи варовици, здравя, тъмносиви 8 m

9. Шуплести алевритови пясъчници, сиви, здрави, дебелопластови 5,5 m

8. Зоогенни алевритови пясъчници, сиво-черни, кавернозни, дебелопластови, набогатени с черно органично вещество и изобилие на *Orbitolina concava* (L a m.) 9 m

7. Неразкрита опочвена част на разреза 9 m

6. Два пласта алевритови пясъчници, тъмносиви до сиво-черни, набогатени с овъглен растителен детритус 1,2 m

5. Алевритови пясъчници, сиви, здрави, дебелопластови 5 m

4. Кварцитоподобни варовити пясъчници, здрави, сиви, при изветряне охреноръждяви, кавернозни 1,5 m

3. Гравийни пясъчници с хаотични, неравномерни натрупани от кварцови гравий, средно-дебелопластови. От пачка № 2 преходят постепенно 2,5 m

2. Полигенни брекчоконгломерати с бежова до хематитночервена варовито-песъчлива spojка, 10 m масивни

Подложка. Липачка свита — горен триас (Чаталов, 1985) † (№ 1)

1. Алтернация от прекристаллизирани варовици и глинести шисти.

Регионални аспекти. В цялата ревизирана област Зеленковската свита се следи като тясна, повсеместно тектонски редуцирана и накъсана ивица с генерална посока северозапад—югоизток (фиг. 1). Последователно в същата посока свитата се разкрива източно от с. Вършило (по р. Даръдере и Градишкото кале), по реките Селска и Церовска и около върховете Венеца вода, Рошковец, Димова чука, Горна Орловица, р. Зеленковска, в. Хаджийка и Шилен връх. Оттук на югозапад многократно насечена от субекваториални разседи, ивицата се следи северно и западно от с. Визица и свършва около манастира „Св. Константин“. След дълго прекъсване по Визишкия разсед (Петрова и др., 1986, непубликувани данни) пак в редуциран вид свитата отново се следи в местността Горначево, северно от с. Кондолово, в местността Скуриите и югозападно от с. Българи. Около с. Кости и южно от р. Велека Зеленковската свита има сравнително по-широко площно разпространение и изгражда бедрата на плоски малки

Фиг. 1. Карта на разпространението на Зеленковската свита (Вършиловска група) в Североизточна Странджа планина

1 — покривка — мергели, аргилити, алевролити, пясъчници (Вършиловска група); 2 — брекчоконгломерати, варовити пясъчници, кварцитоподобни пясъчници, варовити алевролити (Зеленковска свита на Вършиловската група); 3 — подложка: а — филити, метаалевролити, метапсамити, мрамори, варовици (Велекската група); б — палеозойски гранити; 4 — възсед; 5 — разсед; 6 — типов разрез на Зеленковската свита

гънки от втори ред. В югоизточна посока Зеленковската свита се следи до р. Резовска и излиза от пределите на страната. Малко изолирано разкритие от нея има и в местността Дядо Калоян, западно от с. Резово.

Възраст. От пачки № 8 и 11 на типовия разрез по р. Зеленковска е определена *Orbitolina concava* (L a m.). От същото място Н и к о л о в (1979) освен нея съобщава и *Orbitolina scutum* (F r.). От Аязменски дол (югозападно от с. Българи) и от шосето с. Кости — Мичурин К у л а к с ъ з о в и др. (1962) съобщават още и *Orbitolina trochus* (F r.). Всички определят ценоманска възраст. Ценомански съобщества съобщават още С т о й н о в и др. (1956 — непубликувани данни), К у л а к с ъ з о в и др. (1958 — непубликувани данни) и К у л а к с ъ з о в и др. (1962).

Фосилните съобщества от горния турон и в частност от т. нар. въглищен хоризонт, определени от В р ъ б л я н с к и и др. (1955 — непубликувани данни) и от К у л а к с ъ з о в и др. (1962), не са меродавни за възрастова характеристика, тъй като са представени от преходни видове.

Граници и съотношения. Зеленковската свита заляга трансгресивно и дискордантно върху различни свити на Велекската група (Липачка, Стръвнишка, Заберска и Кондоловска) с възраст долен — горен триас (Ч а т а л о в, 1985). Само при с. Кондолово тя заляга върху палеозойски гранити. Припокрива се от мергелната задруга (П е т р о в а и др., 1980). На много места поради изцеждане тя контактира и с по-високо разположени свити на Вършиловската група (Градишката и Кукулятската свита — П е т р о в а и др., 1980).

Латерални изменения. В разреза на свитата особено устойчиви и издържани са пачките от органогенни варовити пясъчници и пясъчливи варовици. Неиздържан е базалният полигенен брекчоконгломерат, дебелината на който е от 1 до 15 m, а в много случаи въобще липсва. Неиздържани са и т. нар. въглищни пластове (подобни на пачки № 6, 8 е 11), относително добре развити по р. Церовска и по-слабо при Градишкото кале и местността Дервенджик. За обособени въглищни пластове не може да се говори, а по-скоро за лещи от алевритни пясъчници до пясъчливи алевролити с тъмен цвят, интензивно обогатени с овъглен растителен детритус, подобни на горепосочените пачки от типовия разрез.

Дебелина. В изследваната област максималната дебелина на Зеленковската свита е 230 m.

Заклучение

С въвеждането на Зеленковската свита схемата на П е т р о в а и др. (1980) за литостратиграфското разчленяване на горната креда в Източното Средногорие (Бургаски район) се попълва и добива по-цялостен вид. Уточнени са възрастта и разпространението на новата свита в сравнително обширна област, както и пространствените ѝ взаимоотношения с въведените свити и други неофициални литостратиграфски единици от подложката и покривката ѝ.

Литература

- Кулаксьзов, Г., Сл. Урумова, К. Калчева. 1962. Върху стратиграфията и литологията на ценомана и турона в Югоизточна Странджа. — *Приноси геол. Бълг.*, 1, 409—442.
- Кулаксьзов, Г. 1974. Принос към стратиграфията на горната креда и палеогена в ЮИ България. — *Изв. Геол. инст. Сер. стратигр. и литол.*, 23, 51—64.
- Николов, З. 1979. Горнокредни въглепроявления в Югоизточна България. — *Сп. Бълг. геол. д-во*, 39, 1, 94—100.
- Петрова, А., Е. Василев, Л. Михайлова, А. Симеонов, Е. Челебиев. 1980. Литостратиграфия части верхнего мела в Бургаском районе. — *Geologica Balc.*, 10, 4, 23—67.
- Чаталов, Г. 1985. Стратиграфия триасовых отложений Странджанского типа (Странджанские горы, Юго-Восточная Болгария). — *Geologica Balc.*, 15, 6, 3—38.

(Постъпила на 9. IV. 1987 г.)